

บทที่ 1

แนวโน้มและบทบาททางการเมืองลาวในปัจจุบันและอนาคต (Present and The Future of Politics in Lao)

หัวข้อเรื่อง

1. ความเป็นมาในอดีต
2. การเปลี่ยนแปลง
3. แนวโน้มเศรษฐกิจ
4. การคมนาคมและขนส่ง
5. สังคมและความสัมพันธ์ประชาชน
6. ชีวิตในชนบท
7. การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
8. ศาสนาและความเชื่อ
9. วัฒนธรรมและประเพณี
10. สภาพสังคมและเขตปกครอง

แนวความคิด

1. สภาพของระบบเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา การศึกษา และวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานของระบอบการเมืองและการปกครอง
2. ปัจจัยต่างๆ ที่ทำลายในอนาคต เพื่อชี้ให้เห็นสาเหตุและแนวโน้มของปัญหา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาบทที่ 1 จบแล้ว จะทำให้นักศึกษา

1. มีความรู้ ความเข้าใจ เหตุผลและความรู้สึกนึกคิดของประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดมากที่สุดทั้งด้านภาษาพูด ประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา ยาวนานได้ดีขึ้น
2. มีความรักประเทศไทยและเคารพในความแตกต่างและเอกภาพของประเทศเพื่อนบ้านยิ่งขึ้น

แนวโน้มและบทบาทการเมืองและการปกครองลาว ในปัจจุบันและอนาคต

1. ความเป็นมาในอดีต

ในอดีต หลังจากท้าวไกรสอน พรหมวิหาน ได้เสียชีวิตเมื่อ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 1992 นับอายุได้ 72 ปี ความรุ่งเรืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (LPDR) ก็เบ่งบานต่อมา แม้ว่าท้าวไกรสอนเป็นบุคคลสำคัญที่เป็นประธานทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ลาว และพรรคปฏิวัติประชาชนลาว (Lao People's Revolution Party : LPRP) ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือทั่วไปทั้งประเทศ ได้จากไปแล้วก็ตาม

เหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของรัฐบาลลาว ในปี ค.ศ. 1991 เป็นอย่างมากสำหรับประเทศลาวและพรรคการเมือง กล่าวคือ การล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศรัสเซียและยุโรปตะวันออกในปี ค.ศ. 1989 ได้สร้างความตื่นตระหนกให้กับประเทศลาวใหญ่หลวง' เปรียบเสมือนปีแห่งความฝันร้ายของระบอบคอมมิวนิสต์ก็เทียบได้ ผู้นำสังคมนิยมของประเทศลาวมีความหวั่นไหวต่อการสูญเสียอำนาจเช่นเดียวกับประเทศสังคมนิยมอื่น ในปี ค.ศ. 1991 ถัดมาจึงได้เริ่มคืนกลับสู่สภาพเดิมและมีความมั่นใจมากขึ้นว่า ระบอบการปกครองเช่นนี้จะไม่สูญสลายล่มไปด้วย จึงได้สร้างมาตรการปกป้องฐานอำนาจของตน โดยจัดตั้งระบบรัฐสภา (Congress) และประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (Constitution) เป็นครั้งแรก.

ระบบรัฐสภาที่จัดตั้งขึ้นมาก็ยังคงพยายามรักษาฐานอำนาจการปกครองที่จะผูกขาดอำนาจทางการเมืองไว้ตามเดิม รวมทั้งการควบคุมข้อมูลข่าวสารเป็นต้น โดยเฉพาะสื่อมวลชนทางด้านหนังสือพิมพ์ แต่ทางด้านเศรษฐกิจก็เริ่มเปิดให้มีเสรีภาพทางการค้ามากยิ่งขึ้น พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (Lao People's Revolution Party : LPRP) ได้พยายามแสดงบทบาทเป็นผู้นำอย่างเข้มแข็ง เช่น ให้ประชาชนชั้นกลาง กรรมกร ชนกลุ่มน้อย และชาวเขา มีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ก็ยังจำกัดสิทธิเสรีภาพของสิทธิมนุษยชน (Human Rights) อยู่มาก เช่น ห้ามปราศัยการเมืองในที่สาธารณะ การใช้ตำรวจสืบเสาะข้อมูล ตลอดจนการใช้กำลังทหารเพื่อจัดการกับปัญหาภายในอย่างเด็ดขาดต่อการชุมนุมเดินขบวน หรือต่อต้านรัฐบาล

¹ Bertil Lintner. 2001. Laos : Politius - Political Dissent in Laos. Article in The Irrawaddy. p. 2-3. June 01, 2001.

ตัวอย่างกรณี ครูและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (Dongdok University) เดินทางมาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1999 เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย ขอให้ปลดปล่อยนักโทษการเมือง และขอให้จัดตั้งรัฐบาลผสม ในที่สุดก็ถูกควบคุมตัว และสลายการชุมนุม

ดังนั้น หนังสือพิมพ์ทั้งหลายจึงเป็นหนังสือพิมพ์ที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ ซึ่งยินยอมให้ชาวต่างชาติทำหนังสือพิมพ์ได้ ถ้ามีหนังสือของต่างประเทศนั้นรับรอง แต่ก็จะถูกควบคุมอย่างใกล้ชิด การรวมตัวและจัดตั้งเป็นสมาคมหรือองค์การทางการเมืองเป็นสิ่งต้องห้ามในประเทศนี้ แม้ว่ารัฐธรรมนูญลาวมาตราที่ 6 กล่าวไว้ว่า เสรีภาพและสิทธิประชาชนเป็นสิ่งที่ 'ไม่มีใครจะล่วงละเมิดได้ก็ตาม'² เช่น เมื่อปี ค.ศ. 2005 ที่ผ่านมาในการฉลองครบรอบ 30 ปีของการเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นสังคมนิยมในด้านการปกครองก็ไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงไปมากนัก และพิธีการดังกล่าวก็ไม่ประสงค์ที่จะให้ใครมาวิพากษ์วิจารณ์กฎระเบียบต่างๆ ของพรรคปฏิวัติประชาชนลาวที่เป็นพรรคการเมืองเดียวของสปป.ลาว

สำหรับการคุกคามอำนาจรัฐโดยชนกลุ่มน้อย เช่น พวกม้ง (Hmong) ทางภาคเหนือของลาว หรือกองกำลังจากต่างชาติ ที่เคยสนับสนุนการก่อกำเนิดโดยไม่เปิดเผยก็ตาม ปัจจุบันนี้ได้ลดน้อยลงไปจนเกือบหมดสิ้นแล้ว เนื่องจากประเทศจีน ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อพรรคปฏิวัติประชาชนลาวเป็นอย่างดี ได้มีการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น สำหรับความสัมพันธ์ของลาวกับไทยก็ดีขึ้นอย่างมาก เมื่อไทยได้ประกาศนโยบายไม่แทรกแซงกิจการภายใน หรือให้การสนับสนุนขบวนการลาวก่อกำเนิด (Free Democratic Lao National Salvation Front) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 เป็นต้นมา ทำให้ลาวมีความเชื่อใจไทยมากขึ้น เมื่อไทยปิดศูนย์อพยพชาวม้งบ้านวินัย ศูนย์เชียงคำ และบ้านนาโพธิ์ จังหวัดนครพนม รวมทั้งช่วยควบคุมชาวม้งอพยพที่เคยจับอาวุธต่อสู้กับพรรคสังคมนิยมของลาวในสมัยสงครามในปี ค.ศ. 1975 โดยมีผู้นำม้ง ชื่อ นายพลวังเปา (Vang Pao) ภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา ยังมีชาวม้งอพยพบางส่วนเคยอาศัยอยู่ที่ถ้ำกระบอก จังหวัด สระบุรี ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนกว่า 10,000 คน ก่อนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาจะเปลี่ยนแปลงนโยบายรับเข้าไปอยู่ในสหรัฐอเมริกา คงเหลือไว้แต่บางส่วนที่ขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น โรคเอดส์ ชราเกินไป ดัดยาเสพติด หรือทุพพลภาพ เป็นต้น

²Denis Gray, AP Correspondent. 2005. The America's Intelligence Wire. Financial Times Ltd., Jan. 12, 2005. page 1-2.

ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ รัฐธรรมนูญใหม่ปี 1991 กับสภาประชาชนชุดที่ 5 (Fifth Party Congress) ได้ให้ความสำคัญด้านนโยบายโดยยึดแนวของจีนและเวียดนามเป็นแม่บท ซึ่งต่างเชื่อว่า ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) จะกระตุ้นผลผลิตทางเศรษฐกิจได้ดีกว่าระบบเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์กลาง (Centralized command economy) ที่ใช้อยู่เดิม จึงใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะ 5 ปี (ค.ศ. 1990 - ค.ศ. 1995) ขึ้นมารองรับ โดยตั้งเป้าหมายว่าจะเติบโตปีละ 7% จนถึงปี ค.ศ. 2000 ในขณะเดียวกันก็ออกกฎหมายรองรับให้ภาคเอกชนมีสิทธิและบทบาทกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งจากเอกชนภายในและต่างประเทศ จึงได้มีกฎหมายส่งเสริมการลงทุนภาคเอกชน ลดบทบาทของหน้าที่รัฐ และกำหนดให้การบริหารรัฐวิสาหกิจสอดคล้องกันตามแนวเศรษฐกิจใหม่ด้วย

ในยุคของ ท้าวหนุฮัก พุมสวน ที่รับช่วงอำนาจต่อจาก ท้าวไกรสอน พรหมวิหาน ก็ได้พัฒนาเศรษฐกิจอย่างแข็งขัน เนื่องจากเคยเป็นรัฐมนตรีเศรษฐกิจมาก่อน เมื่อเป็นประธานประเทศ ก็ได้แต่งตั้งพลเอกคำไต สีพันดอน เป็นรัฐมนตรีซึ่งเป็นที่เชื่อถือของกองทัพ และพรรคคอมมิวนิสต์ลาวเป็นอย่างมาก หลังจากนั้นมาบทบาทของท้าวหนุฮักและพลเอกคำไตก็เพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้นพร้อมกับความเป็นชาตินิยม มีการเปิดเสรีให้ภาคเอกชนมีบทบาทเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น ไทย ญี่ปุ่น ไต้หวัน และมาเลเซีย เป็นต้น

เป็นที่เชื่อมั่นกันว่า ระบอบสังคมนิยมในประเทศลาว มิได้ล่มสลายตามกลุ่มในประเทศยุโรปตะวันออกไปด้วยนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการปฏิรูปเศรษฐกิจที่เริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 และได้ผลสำเร็จด้วยดีในระยะหลัง ดังนั้นเมื่อสหภาพโซเวียตลดการช่วยเหลือซึ่งเคยให้เงินอุดหนุนมากกว่า 60% ของเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ จึงไม่ได้ทำให้เศรษฐกิจลาวสั่นคลอนแต่ประการใด ตรงกันข้ามลาวได้พยายามพัฒนาโครงการต่างๆ เช่น เชื้อเพลิงน้ำผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อนำรายได้เข้าประเทศ โดยให้ต่างชาติมาลงทุนและได้แบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน ความสำเร็จของรัฐบาลลาวที่ยืนหยัดด้วยตนเองได้ด้วยความเหนียวแน่นทำงานหนัก ทำให้ได้รับความเห็นใจจากมิตรประเทศรายใหม่ๆ ที่รัฐบาลได้ผูกสัมพันธ์กับต่างประเทศไว้ เช่น ญี่ปุ่น จีน เวียดนาม ไทย สวีเดน ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ก็ได้ช่วยเหลือด้านเงินทุน เช่น เงินให้เปล่าเพื่อพัฒนาประเทศและสังคม รวมทั้งเงินกู้ยืมเพื่อลงทุนในสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ โดยกู้จากธนาคารโลก ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติ (United Nation) ได้ช่วยเหลือในรูปแบบของโครงการต่างๆ ด้านการศึกษา ด้านสุขอนามัย และสังคม ได้แก่ โครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Development Programs - UNDP)

2. การเปลี่ยนแปลง

ผลสำเร็จจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่เริ่มมาตั้งแต่ปีค.ศ. 1988 นั้นมีผลทำให้เกิดการเปิดเสรีภาพในการลงทุนภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง เช่น จำนวนโรงงานและธุรกิจที่เปิดดำเนินการใหม่ 2,640 ราย ก็เป็นของภาครัฐบาลเพียง 10% เท่านั้น การลงทุนจากต่างชาติส่วนใหญ่มาจาก ประเทศไทย มาเลเซีย ฮังการี และไต้หวัน รวมทั้งอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย ก็เป็นกลุ่มทุนที่สำคัญในช่วงปี ค.ศ. 1988 - ค.ศ. 1992 มีมูลค่ารวมกันกว่าร้อยล้านเหรียญ ในระยะหลังความสัมพันธ์ทางการค้ามีมากขึ้น โดยสร้างโรงงานซีเมนต์ร่วมกับรัฐบาลลาวที่วังเวียง แขวงเวียงจันทน์เช่นเดียวกับเวียดนามที่ก่อสร้างธนาคารลาวเวียดนามก่าแพงนครเวียงจันทน์ เพื่อเพิ่มบทบาททางการค้ายิ่งขึ้น

ทางด้านกฎหมายและมาตรการรองรับการขยายตัว และสร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างประเทศ ลาวได้ปรับตัวเข้าสู่ระบบสากลยิ่งขึ้น กล่าวคือ รัฐบาลได้ออกกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ แต่ก็ยังล่าช้าในการนำมาประกาศใช้ตามแนวกฎหมายที่ร่าง รัฐบาลใช้เกณฑ์พิจารณาของประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ของสหรัฐเป็นผู้สนับสนุนโครงการ

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระยะหลังนี้ รวมทั้งสะพานมิตรภาพเชื่อมไทยลาวที่สร้างเสร็จในปีค.ศ. 1996 ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นจากเดิมตามลำดับ จากชีวิตที่เรียบง่าย เจียบสงบ สู่ความรุ่งเรืองศิวิไลซ์ในเขตเมือง แต่ชีวิตในชนบทไม่ได้เปลี่ยนไปมากนัก รัฐบาลได้พยายามสร้างสุขอนามัยให้ครบถ้วนทุกเมืองหลัก แต่เนื่องจากภูมิประเทศเป็นป่าเขาในบริเวณภาคเหนือของประเทศ จึงพัฒนาได้ช้ากว่าเมืองที่อยู่ริมแม่น้ำโขง หรือที่ราบภาคกลางและภาคใต้ ซึ่งได้รับการพัฒนาได้รวดเร็วกว่า รวมทั้งกลุ่มประชาชนลาวลุ่ม ลาวสูงจะได้รับการเหลียวแลมากกว่าชนกลุ่มน้อยที่มีอยู่มากมายกว่า 60 ชนเผ่า

กล่าวโดยรวม ระบบการปกครองของประเทศลาวที่ยังควบคุมอำนาจส่วนกลางไว้ นั้น จะยังคงดำรงต่อไปอีกนาน ทรบโคที่สังคมความเป็นอยู่ของลาวยังชีพด้วยการเกษตรกรรม และระดับการศึกษาของประชาชนลาวยังจำกัดอยู่ เนื่องจากประชาชนผู้มีความรู้ความสามารถกว่า 70% ได้อพยพออกไปอยู่ประเทศโลกที่ 3 ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองในปีค.ศ. 1975 และขาดสถาบันวิชาชีพ และชนชั้นกลางที่เข้มแข็ง

ถึงแม้ว่าลัทธิมาร์ก (Marxism) แนวรัสเซีย ซึ่งมีผลต่อระบอบการเมืองของลาว มี ทำที่จะลดความนิยมไปเรื่อยๆ ความเป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวของลาวก็ไม่ใช้สิ่งแปลก ใหม่อะไร มีตัวอย่างพรรคการเมืองเดียวที่ปกครองโดยคอมมิวนิสต์ หรือเผด็จการทางทหาร อย่างพม่า หรือเผด็จการพลเรือนอย่างสิงคโปร์ก็มีให้พบอยู่ดาษดื่น จึงไม่ใช่สิ่งใหม่แต่ ประการใดที่พรรคปฏิวัติประชาชนลาว (Lao People's Revolution Party : LPRP) เป็นพรรค แห่งชาติที่สิทธิทุกกลุ่มชนมีส่วนร่วม และมีตัวแทนกลุ่มเป็นปากเสียงแทนกลุ่มชนของตน ระบอบการเมืองของลาวแบบมีพรรคเดียวในปัจจุบันนี้ จะยังคงได้รับความนิยมไปอีกยาวนานเช่นเดียวกับจีน และเวียดนาม

อนึ่ง การที่ลาวได้เป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน (ASEAN) เมื่อ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1997 นั้น จะช่วยเสริมเพิ่มบทบาทลาวในเวทีสังคมโลกให้โดดเด่นยิ่งขึ้นภายใต้การนำของพลเอก คำไต สีพันดอน ผู้เป็นประธานประเทศ และพลเอกสีสะวาด แก้วบุญพันธ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งสปป.ลาวในปีค.ศ. 2000 นี้ ตลอดจน ท้าวบุญยัง วอละจิต ผู้มีโอกาที่จะก้าวขึ้นสู่อำนาจในลำดับสูงในภายหน้าต่อไปด้วย

ในปีค.ศ. 2006 ภายใต้ระบอบพรรคการเมืองเดียวนี้ ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง คณะรัฐบาลใหม่ที่ประกอบด้วยกลุ่มลาวรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถสูง สมาชิกสภาแห่งชาติ 115 คนประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจบการศึกษาสูง กว่าครึ่งหนึ่งจบปริญญาโทจากต่างประเทศ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 2006 นี้ลาวได้จัดตั้งรัฐบาลใหม่โดยมีบุคคลสำคัญดังนี้

- 1) พลเอกจุมมะลี ไชยสอน เป็นประธานประเทศแทน พลเอกคำไต สีพันดอน
- 2) พันเอกบุญยัง วอละจิต เป็นรองประธานประเทศ (อดีตนายกรัฐมนตรีคนที่แล้ว)

และประกอบด้วยรองประธานประเทศอีก 3 ท่าน คือ

พลตรีดวงใจ พิจิต	(รมต. กลาโหม อีกตำแหน่งหนึ่ง)
นายทองลุน สือสะลิด	(รมต. ต่างประเทศ อีกตำแหน่งหนึ่ง)
นายสมสะวาด เล่งสวัสดิ์	(อดีตรมต. ต่างประเทศ)
พลตรีอาซาง เส่าลี	(อดีต รมต. กลาโหม)

- 3) นายบัวสอน บุษผาวัน เป็นนายกรัฐมนตรี
- รวม คณะรัฐมนตรีทั้งสิ้นจำนวน 28 ท่าน

3. แนวโน้มเศรษฐกิจ

โดยทั่วไป สปป.ลาวมีระบบเศรษฐกิจด้านการเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนด้านอุตสาหกรรมเพิ่งจะเริ่มต้นในปีค.ศ. 1986 ที่มีการส่งเสริมตามกลไกเศรษฐกิจแนวใหม่ (New Economic Mechanism) นี้นานใหญ่ โดยปฏิรูปให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ภาคเอกชนมากขึ้น และให้มีการส่งเสริมสะสมเงินออม ในขณะที่เดียวกันก็ปรับปรุงนโยบายการเกษตรแบบดั้งเดิมให้เป็นเกษตรอุตสาหกรรม รวมทั้งการตั้งสหกรณ์ต่างๆซึ่งเป็นแนวการพัฒนาแบบใหม่ ส่วนระบอบคอมมูนแบบเก่าก็ได้ยกเลิก เนื่องจากไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

นอกจากนี้ การส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศ การปรับปรุงโครงสร้างระบบการเงิน การธนาคาร และการแลกเปลี่ยนเงินตราให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปก็ได้มีการพัฒนาขึ้น

สภาพโดยทั่วไป เศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญ คือ เกษตรกรรม และป่าไม้ ซึ่งมีผลเมืองในภาคเกษตรกรรมกว่า 80% และอัตราการว่างงานยังคงมีค่อนข้างสูง

ผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GDP) ในปี 1993 ประมาณ 989 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือเทียบเป็นรายได้ต่อประชากร 295-335 เหรียญต่อคน อัตราการเจริญเติบโตของมวลรวม 4.5-5.9% ภาคเกษตรกรรมและป่าไม้เป็นส่วนสำคัญของรายได้สูงถึง 56% ภาคบริการ (รวมทั้งท่องเที่ยว) 25% ตามมาด้วยอุตสาหกรรมและก่อสร้างประมาณ 17% กำลังซื้อรวมทั้งประเทศในปีค.ศ. 1993 - ค.ศ. 1994 ประมาณ 4.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ

ปัจจุบัน สปป.ลาวเพิ่งจะสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับที่ 4 ระยะเวลาปีค.ศ. 1996 - ค.ศ. 2000 ซึ่งมุ่งเน้นที่จะสร้างชาติให้เป็นศูนย์กลางคมนาคมติดต่อกับชาติต่างๆ ในภูมิภาคนี้ คือ ไทย พม่า เวียดนาม กัมพูชา และจีน เช่น โครงการสร้างทางรถไฟเชื่อมต่อกัน ทั้งนี้ ลาวได้กำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ กำหนดบทบาทต่างจากเดิมที่ถูกปิดล้อมไว้ทางออกสู่ทะเลเป็นการสร้างสะพานเชื่อมต่อ (Land Bridge) กับประเทศเพื่อนบ้านแทน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้น โดยใช้แนวทางเปิดเสรีทางการค้า การร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเดียวกันภายใต้กรอบของอาเซียน (ASEAN) และการเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ด้านการขนส่ง ด้านการสื่อสาร และการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำเพื่อจำหน่าย และนำเงินตราเข้าประเทศ

ฟินน์ เรสเก นีลเซิน ผู้ประสานโครงการเพื่อการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) กล่าวว่า ขณะนี้ประชาชนลาวกว่า 30% ยังใช้ชีวิตอยู่ใต้เส้นดั้นนี้แห่งความยากจน และในอดีตที่ผ่านมา ลาวยังไม่ได้ดึงดวงผลประโยชน์จากความมั่งคั่งทางทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อประเทศชาติแต่อย่างใด

ในอนาคต ลาวยังต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจอีกมาก เพื่อรับมือกับการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจโลก แม้ว่าภาวะการเมืองจะมีเสถียรภาพบ้างแล้วก็ตาม ลาวจะต้องถกฉวยประโยชน์จากการที่มีรัฐบาลพรรคการเมืองเดียวมาบริหารเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในสังคม สร้างคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนลาว เหล่านี้คือ สิ่งท้าทายที่คณะผู้นำลาวยุคใหม่ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

4. การคมนาคมและขนส่ง

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นประเทศที่ไม่มีพรมแดนติดทะเล มีแผ่นดินล้อมรอบประกอบด้วย ไทย พม่า จีน เวียดนาม และกัมพูชา มีแม่น้ำโขงไหลผ่านเป็นสายหลักใช้สัญจรติดต่อกันระหว่างประเทศ ถนนส่วนใหญ่ในประเทศลาวเป็นถนนที่กำลังพัฒนา ปัจจุบันมีเส้นทางหลักของประเทศ คือ ถนนหมายเลข 13 จากทิศเหนือสู่ทิศใต้จนถึงแขวงจำปาสัก โดยปรับปรุงเป็นถนนลาดยางตลอดสายและใช้สัญจรได้ตลอดปี การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเหล่านี้ ล้วนได้รับทุนช่วยเหลือจากเงินกู้เพื่อการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB), ธนาคารโลก (World Bank), โครงการไจก้า (Jica) ของประเทศญี่ปุ่น และเงินช่วยเหลือจากโครงการระหว่างประเทศอีกหลายแห่ง อนึ่ง ถนนส่วนใหญ่ ยังคงเป็นถนนดินลูกรังที่รอการปรับปรุง ซึ่งบางท้องที่ก็ยากต่อการก่อสร้างเนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาสูงชันเป็นส่วนใหญ่

สำหรับทางรถไฟนั้น ประเทศลาวยังไม่มีระบบขนส่งทางรถไฟ ถึงแม้ว่าจะมีโครงการก่อสร้างทางรถไฟเชื่อมต่อกับประเทศไทยที่จังหวัดหนองคายตั้งแต่ปีค.ศ. 1996 ที่ได้มีการเปิดสะพานมิตรภาพ (Friendship Bridge) ข้ามแม่น้ำโขงแห่งแรกแล้วก็ตาม และฝ่ายไทยได้สร้างรางรถไฟจนถึงกลางสะพานแห่งนี้ไว้พร้อมเสร็จแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างการหาผู้ลงทุนที่เหมาะสมที่จะสร้างจุดเชื่อมต่อจากสะพานมิตรภาพถึงนครเวียงจันทน์ในระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร และจะเชื่อมต่อยังมณฑลยูนนานของจีนกับเวียดนามในอนาคต โดยได้เริ่มลงนามข้อตกลงกับบริษัทไทยแห่งหนึ่งในปีค.ศ. 2006 เพื่อเริ่มสร้างทางรถไฟเพื่อขนส่งสินค้าจากหนองคายถึงคลังสินค้า ท่านาแล้ง ระยะทางประมาณ 3-5 กิโลเมตร

การคมนาคมทางอากาศ มีสายการบินลาวเป็นรัฐวิสาหกิจมีเครือข่ายธุรกิจการบิน ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ สนามบินวัดไต เป็นสนามบินสากลนานาชาติ ซึ่งได้รับการ ปรับปรุงแล้วเสร็จในปี 1998 โดยความช่วยเหลือของรัฐบาลญี่ปุ่น และสนามบินหลวงพระบาง ซึ่งเริ่มปรับปรุงสู่มาตรฐานสากลในปีค.ศ. 1999 โดยมีรัฐบาลไทยสนับสนุนด้านการเงิน ปัจจุบัน เป็นศูนย์การบินเชื่อมโยงกับจีนตอนใต้ และสนามบินเชียงใหม่ภาคเหนือของประเทศไทย นอกจากนี้ สายการบินลาวได้ปรับปรุงเส้นทางขนานใหญ่ โดยปรับปรุงรูปลักษณะที่ใช้ ดอกจำปา (ดอกกลิ่นหอม) เป็นดอกไม้ประจำชาติให้โดดเด่นเป็นสากลยิ่งขึ้น อีกทั้งเพิ่มจำนวน เครื่องบินและเส้นทางบินขยายขอบฟ้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น เปิดเส้นทางบินระหว่าง หลวงพระบางกับเสียมราฐของประเทศกัมพูชา เพื่อเพิ่มศักยภาพ และเพิ่มความร่วมมือการ ท่องเที่ยวในภูมิภาคเขตนี

ในปีค.ศ. 1986 การติดต่อสื่อสารด้านโทรศัพท์ มีจำนวนโทรศัพท์ทั่วประเทศจำนวน 8,000 เลขหมาย ส่วนใหญ่เป็นการติดต่อสื่อสารที่ใช้ในหน่วยงานของราชการและรัฐวิสาหกิจ และได้ขยายไปยังหัวเมืองแขวงหลัก ปัจจุบันบริษัทลาวโทรคมนาคมเป็นผู้ดำเนินการสื่อสาร โดยมีกลุ่มบริษัทชินวัตรเป็นผู้เข้ารับสัมปทานโทรศัพท์มือถือและเข้าร่วมลงทุน ซึ่งการติดต่อสื่อสารด้านโทรศัพท์ ได้ขยายไปทั่วประเทศทั้ง 17 แขวงแล้วในปัจจุบัน

นอกจากนี้ สปป.ลาว ยังมีโครงการส่งดาวเทียมเพื่อการสื่อสารภายใต้ชื่อ ดาวสตาร์ (Lao Star) ในระยะเวลาอันใกล้นี้อีกด้วย อีกทั้งสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 2 (มุกดาหาร- สหวันเขต) ที่เพิ่งเปิดเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 2006 นี้ จะทำให้การเชื่อมต่อของ 3 ประเทศ คือ ไทย - ลาว - เวียดนาม มีความสะดวกและรวดเร็ว และเป็นเส้นทางเศรษฐกิจ การค้าที่สำคัญของอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

5. สังคมและความสัมพันธ์ประชาชน

สังคมและชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนชาวลาวเป็นสังคมเกษตรกรรม (Agriculture) ที่ยังคงพึ่งพาอาศัยกันและกันอย่างมาก ลักษณะภูมิประเทศ สภาพธรรมชาติ ที่เอื้ออำนวยต่อการตั้งบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และเชื้อสายเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างกัน มีส่วนกำหนดให้ เกิดสังคมและการดำรงชีพที่ต่างกันไปด้วย ตั้งแต่สภาพสังคมที่อยู่ตามริมน้ำโขงที่ใช้การ ติดต่อสัญจรและทำมาค้าขายกันโดยทางน้ำเป็นหลัก จนถึงสังคมป่าเขามิเมฆหมอกตลอดปี

ความเป็นอยู่ในภาคเหนือของลาวหาเลี้ยงชีพจากทรัพยากรธรรมชาติและของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด ผักหวาน และพืชไร่ ในขณะที่พื้นที่ราบภาคกลางและภาคใต้ปลูกข้าว ทำนาเป็น ส่วนใหญ่ แม้ว่าผลจากสงคราม และการสู้รบที่ยาวนานได้ทำลายไร่นาที่อุดมสมบูรณ์ไปมากก็ตาม สังคมแบบชนชาติดั้งเดิมก็ยังเป็นพื้นฐานชีวิตของพลเมืองลาวเป็นส่วนใหญ่

สิ่งหนึ่งที่เป็นลักษณะประจำของสังคมลาวทุกสภาพสังคม ตั้งแต่ทิศเหนือจรดทิศใต้ คือ สังคมพอเพียงที่พึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) แม้ว่าจะมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เช่น การค้าขายต่อกันค่อนข้างน้อย เนื่องจากสภาพถนนหนทาง การเดินทาง การ ติดต่อดูสื่อสารกัน เป็นไปด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง โดยการติดต่อข่าวสาร เช่น จดหมายระหว่างเมืองต้อง ใช้เวลานานหลายวัน ลักษณะเด่นทางสังคมอีกอย่างหนึ่ง คือ ความโดดเด่นของวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ดังจะพบเห็นได้จากการทอผ้าไหม ของลาวแต่ละท้องถิ่นจะมีความเป็นเอกลักษณ์ เอกลักษณ์ และสะท้อนถึงศิลปะที่แตกต่าง ลวดลายสีสันเฉพาะตัวที่ต่างกันอย่างเสรี

6. ชีวิตในชนบท (Rural Life)

การใช้ชีวิตในชนบทของประชาชนลาวเป็นการใช้ชีวิตแบบครอบครัวเดียวกัน มีการแบ่งปันผลผลิต มีการค้าขายติดต่อกันในท้องถิ่น โดยมีตลาดนัดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านมักจะอยู่ ห่างไกลกันอย่างน้อยประมาณ 1-2 กิโลเมตร โดยมีแนวป่าเศรษฐกิจของหมู่บ้านเป็นเขตชนชาติกันแบ่งดินแดน

หมู่บ้านแต่ละแห่งที่มีเชื้อสายเผ่าพันธุ์เดียวกันก็มักจะอยู่รวมกลุ่มกัน ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ไม่เป็นปัญหาขัดแย้งกันแต่ประการใด เนื่องจากต่างฝ่ายต่างยอมรับสภาพที่ต่างกัน การแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ (Ethnic Mixing) มักเกิดต่อเนื่อง โดยมีการอพยพหนีภัยสงครามด้วยกันแล้วไปตั้งถิ่นฐานใหม่กัน หรือเกิดจากความเจริญแผ่ขยายเข้ามา เช่น การสร้างถนน หรือชุมชนใหม่ ซึ่งเกิดเป็นศูนย์กลางค้าขายติดต่อกับแหล่งใหม่ๆ ชนเผ่าต่างๆที่มาค้าขายกันนี้ ก็มักจะรักษาวัดวัฒนธรรม ชนบประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ นอกจากบางเผ่าแต่งงานกับกลุ่มลาวกลุ่มภาคกลาง ก็จะรับวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งกว่า โดยมีพฤติกรรมและยึดถือการแต่งกายตามแบบฉบับเดียวกันกับคนเมืองที่เจริญกว่า

กล่าวโดยทั่วไป ลักษณะความรู้สึกเป็นชาติลาวรวมเป็นหนึ่งเดียว (National Unity) นั้นเพิ่งจะเกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในปีค.ศ. 1975 นี้ การปกครองสมัยอาณานิคมฝรั่งเศสในอดีต มุ่งเน้นแต่การสร้างระบบมาควบคุมการปกครองลาวให้อยู่ภายใต้ความสงบเป็นหลัก ซึ่งอดีตการใช้ระบบควบคุมเป็นลำดับขั้นตอน ตั้งแต่ระดับเมืองโดยให้เจ้าเมืองมีอำนาจมากและเก็บผลประโยชน์หรือบรรณาการส่งให้รัฐผู้ปกครอง มากกว่าที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่นของความเป็นลาว เช่น รัฐบาลในสมัยก่อนนั้น สามารถเรียกเก็บภาษีสาธารณูปโภคจากประชาชนได้ โดยให้แขวงเป็นหน่วยจัดเก็บ หรือแอบแฝงในรูปค่าธรรมเนียมต่างๆ ต่อมารัฐบาลภายใต้ระบอบสังคมนิยมได้พยายามสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา ถนน สถานพยาบาล โรงเรียน ฯลฯ ขึ้นทั่วประเทศ สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค และทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าประชาชนชาวลาวจะไม่ได้ถูกทอดทิ้งให้โดดเดี่ยวเดียวดายเช่นในอดีตอีกต่อไป และถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของรัฐแห่งลาว

ประเภทการแบ่งชนชั้น

การแบ่งชนชั้นของลาว ตามลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้ 3 กลุ่มคือ

1. ลาวลุ่ม (Lao Loum)
2. ลาวเทิง (Lao Theung)
3. ลาวสูง (Lao Soong)

ลาวลุ่ม (Lao Loum)

คำว่า ลาวลุ่ม (Lao Loum) หมายถึง ชาวลาวที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นราบ ซึ่งเป็นประชากรจำนวนมากที่สุดของลาว โดยประมาณกว่า 66% ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้ ถิ่นกำเนิดเป็นการอพยพมาจากจีนตอนใต้ โดยมาพร้อมๆกับเชื้อชาติเผ่าไทลงสู่เอเชียอาคเนย์เมื่อพันกว่าปีมาแล้ว และภาษาที่ใช้พูด คือ รากเหง้าของภาษาไทยกะได (Tai Kadal) เหมือนกับภาษาของลาวลื้อ ไทดำ ไทแดง ฯลฯ

ลาวลุ่ม ชอบอยู่ตามแถบที่ลุ่มและที่ราบตามร่องน้ำ มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนาเป็นหลัก โดยเฉพาะการปลูกข้าวเหนียว (Sticky Rice) ก่อนทศวรรษที่ 1980 หมู่บ้านแต่ละแห่งมักจะอยู่กันเป็นอิสระ และค่อนข้างจะโดดเดี่ยวไม่ยุ่งเกี่ยวกับหมู่บ้านอื่น แต่ต่อมาได้มีการไปมาหาสู่ โดยมีโครงการและกิจกรรมร่วมกันพัฒนา เช่น ชุดคุ้ย คลองส่งน้ำ สร้างถนนตัดผ่านหมู่บ้าน ฯลฯ หมู่บ้านลาวลุ่มจึงกลายเป็นรูปแบบหลักที่รัฐบาลทุ่มเทงบประมาณเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้อย่างมาก

ลักษณะครอบครัวของลาวลุ่มเป็นครอบครัวขนาด 6-8 คน โดยทั่วไป ลาวลุ่มจะให้ความสำคัญของผู้อาวุโส ซึ่งจะเรียกขานผู้สูงอายุมากกว่า เช่น ป้า ลุง เป็นต้น ลูกคนสุดท้ายมักเป็นผู้ได้รับมรดกตกทอดจากบิดามารดา ขณะเดียวกัน ก็มีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูผู้มีบุญคุณในครอบครัว หลังจากปีค.ศ. 1975 เป็นต้นมารัฐบาลได้กำหนดให้ครอบครัวมีสมาชิกคนเดียวเพื่อลดภาวะปัญหาที่เกิดจากครอบครัวใหญ่

การปกครองหมู่บ้านตั้งแต่ปีค.ศ. 1975 เป็นต้นมา จะมีประธานบ้านที่มาจากการเลือกตั้ง รวมทั้งกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งทำหน้าที่บันทึกประวัติประชากร การป้องกันหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีและสังคม กิจกรรมเด็กและสตรี ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำ และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน เมื่อมีกิจกรรมลูกบ้านทุกคนรวมทั้งเด็กที่อายุเกิน 16 ปีขึ้นไปจะต้องเข้ามาช่วยแรง วัสดุและเงินอย่างเท่าเทียมกัน ในบางกิจกรรมที่เป็นของส่วนตัว เช่น การดำนา การสร้างบ้าน ก็จะใช้วิธีการลงแขก แลกเปลี่ยนหมุนเวียนแรงงานกัน ลาวลุ่มส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยวัดเป็นศูนย์กลางจิตใจที่สำคัญ

ลาวเทิง (Lao Theung)

ลาวที่อยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นไหล่เขา และที่ดอนสูงต่ำ จำนวนประชากรประมาณ 24% ของพลเมืองทั้งหมด มีชาติพันธุ์เป็นพวก Austroasiatic อพยพมาจากทางเหนือในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ชาติกำเนิดแท้จริงแล้วเป็นพวกปลูกริชาในที่ลุ่ม แต่ถูกผลักดันให้มาอยู่ตามไหล่เขาและปลูกริชาไร่ เลี้ยงชีพ เช่น ไร่ไร่ตามไหล่เขา ข้าวโพด ลูกเดือย มันเทศ ฯลฯ มีวัฒนธรรมหลากหลายในบรรดาลาวเทิงด้วยกัน กล่าวโดยสรุป ลาวเทิงมีชนเผ่าหลากหลายมากกว่าลาวลุ่มและลาวสูง

กลุ่มของลาวเทิง มีหลายกลุ่มกว่า 40 ชนเผ่า แต่ไม่มีกลุ่มใดพัฒนาภาษาเขียนของตนเองได้ นับตั้งแต่ ขมุ (Kammu) ลามेत (Lamet) ละว้า (Loven) เป็นต้น การตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย มักตั้งอยู่กันเป็นกลุ่มๆ ตามบริเวณขอบหน้าผาชัน แต่ไม่ใช่ยอดสูงสุดหรือไม่อยู่ต่ำตามร่องน้ำไหล หรือหุบเขา แต่เมื่อความเจริญได้แผ่ขยายมาถึง บางส่วนก็อพยพไปอยู่ใกล้แม่น้ำ ถนน หรือชุมชนที่มีความเจริญมากขึ้น ตั้งแต่ปีค.ศ. 1980 เป็นต้นมา รัฐบาลลาวได้พยายามที่จะจัดพื้นที่ให้เป็นหลักแหล่ง โดยไม่ต้องทำอะไรเลื่อนลอย หรือย้ายถิ่นที่หากินอีกต่อไป โดยให้อพยพมาอยู่ในบริเวณที่ลุ่มอุดมสมบูรณ์ เพื่อลดการทำลายป่า และต้นน้ำลำธาร ซึ่งเป็นสาเหตุของการตัดต้นไม้ และเผาป่า

ขนาดของหมู่บ้านลาวเทิง จะมีจำนวนหลังคาเรือนน้อยกว่าลาวลุ่ม โดยเฉลี่ย 20-30 หลังต่อหมู่บ้าน แต่อาศัยอยู่กันมากประมาณหมู่บ้านละ 50-300 คน ลักษณะการตั้งหมู่บ้านของพวกขมุมักเป็นวงกลม นับถือผีसांगและวิญญาณ บ้านส่วนใหญ่ของลาวเทิงทำด้วยไม้ไผ่มุงแฝก หรือหญ้าคา ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมักยกย่องให้บิดาเป็นใหญ่ ครอบครัวส่วนใหญ่อยู่รวมกัน 6-7 คน บางครั้งอาจมากถึง 12-14 คนต่อครัวเรือน

ลาวสูง (Lao Soong)

ลาวสูง (Lao Soong) มีจำนวนประมาณ 10% ของพลเมืองทั้งประเทศ มีเชื้อชาติมั่วเย้า และชาวเขาเผ่าอื่นๆ เป็นส่วนใหญ่ ส่วนภาษาพูดพื้นฐานมักเป็นสายพม่าและธิเบต ลาวสูง (Lao Soong) กลุ่มนี้ได้อพยพเข้ามาในประเทศลาวเมื่อประมาณ 200-300 ปีที่แล้ว ลาวสูงชอบอยู่บนเขา หรือเนินสูงในบริเวณภาคเหนือ มักปลูกข้าวและข้าวโพดตามที่ราบไหล่เขา ลาวสูง (Lao Soong) บางกลุ่มได้อพยพมาอาศัยอยู่บริเวณที่ราบลุ่มในช่วงปีค.ศ. 1970 เป็นต้นมา เพื่อหลบหนีภัยสงคราม และแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

ชาวมัง (Hmong) เป็นลาวสูงที่มีจำนวนมากที่สุด และอาศัยอยู่กระจัดกระจายไปทั่วภาคเหนือ ส่วนกลุ่ม เย้า อาข่า ละฮู อีก็้อ ผีตองเหลืองและเผ่าอื่นๆ นั้นมีจำนวนไม่มากนัก และอยู่อาศัยในบางพื้นที่เท่านั้น

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

รัฐบาลลาวได้มีนโยบายที่จะรวมชนเผ่าต่างๆ ให้ถือเป็นชาติเดียวกันอย่างมีภราดรภาพ โดยลดข้อแตกต่างที่ปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยทั้งลาวเทิงและลาวสูง สร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ จึงภาคภูมิใจในความเป็นส่วนหนึ่งของชาติลาว และมักจะประกาศตนเป็นคนลาวกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีความภาคภูมิใจและปกป้องถึงเชื้อชาติเผ่าพันธุ์เดิมที่มาของตนโดยเฉพาะ

ความขัดแย้งของชนกลุ่มน้อยมีอยู่บ้าง ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากข้อแตกต่างทางด้านประเพณี ความเชื่อ หรือเชื้อสายเผ่าพันธุ์ แต่มักเกิดจากความไม่สมดุลของการแบ่งสรรทรัพยากรเพื่อใช้เลี้ยงชีพ เช่น ความขัดแย้งที่เกิดจากการแก่งแย่งที่ดินทำกิน และแหล่งน้ำที่ต้องการความอุดมสมบูรณ์ในการปลูกข้าว เป็นต้น

อนาคตของลาว นับตั้งแต่เริ่มเปิดตลาดการค้าแบบเสรีปลายทศวรรษที่ 1980 ชาวนาชาวไร่มีโอกาสที่จะนำผลิตผลของตนเองมาจำหน่ายมากขึ้น รูปแบบของสังคมและเศรษฐกิจก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป นับได้ว่าในปัจจุบันนี้สปป.ลาวอยู่ระหว่างปรับตัวอย่างมากเมื่อได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน (ASEAN) ในปีค.ศ. 1997 ปีเดียวกันกับประเทศสหภาพ

เมียนมาร์ (Myanmar) และเป็นสมาชิก ASEAN Free Trade Agreement หรือ AFTA และมีข้อตกลง เสรีการค้าอาเซียน ที่มีผลต่อการเปิดเสรีภาพทางการค้าและภาษีในระยะต่อมา อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หนึ่งความสมบูรณ์โททางทรัพยากรธรรมชาติของลาว เช่น แร่ธาตุ ถ่านหิน พลังงานจากพลังน้ำ ตลอดจนพื้นที่ประเทศที่มีอยู่จำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากร เพียง 20 คนต่อตารางกิโลเมตรแล้ว จะส่งผลให้สปป.ลาวมีศักยภาพพร้อมที่พาชาติไปสู่ ความรุ่งเรืองได้ในระยะเวลาไม่นานนัก

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าสังคมลาวยังรู้สึกแปลกใหม่อยู่มากกับชีวิตที่จะต้อง เปลี่ยนไปจากความเคยชินที่เคยมีชีวิตเรียบง่ายของสังคม พึ่งพาตนเองเป็นหลัก ด้าน เศรษฐกิจก็จะค่อยๆ ปรับเปลี่ยนเป็นโครงสร้างการนำเข้าทดแทนมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง อุตสาหกรรมเบาที่ใช้แรงงานเป็นหลัก (Labor Intensive) เช่น โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า โรงงานเจียรนัยเพชรพลอย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้ปรากฏให้เห็นแล้วในเขตเมืองหลวง นครเวียงจันทน์ สหวันเขต และเมืองสำคัญหลายแห่ง โดยเกิดกลุ่มคนที่มองเห็นโอกาสทาง ธุรกิจการค้าและเปิดกว้างสู่โลกภายนอกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มชาวลาวยอพยพที่ไปตั้งถิ่นฐาน ในประเทศสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย หรือประเทศโลกที่ 3 ที่ส่งเงินกลับมาช่วยญาติพี่น้อง นับเป็นแหล่งทุนที่ดีแหล่งหนึ่งของลาว ปัจจุบัน ชาวลาวยอพยพเหล่านี้ ได้ส่งเงินกลับ ประเทศ และเปิดธุรกิจการค้ากับต่างชาติเป็นจำนวนมาก

กระแสการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและสุขอนามัยของลาว จะเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าจะขาดแคลนเงินทุนสำหรับการพัฒนาด้านนี้ แต่ก็อยู่ในนโยบาย ของรัฐบาลที่ประสงค์จะสร้างความกินดีอยู่ดี การศึกษาที่ดีให้แก่ประชาชนชาวลาว โดยขอการสนับสนุนความช่วยเหลือทั้งในรูปเงินกู้ระยะยาว และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อเตรียมรองรับด้านสังคมเศรษฐกิจตลาด (Market Oriented Society) ที่มาแรงในขณะนี้ ขณะเดียวกัน ความรุ่งเรืองของพุทธศาสนา ยังคงดำรงอยู่ในใจชาวลาวอย่างแนบแน่น

สังคมเมืองและชนบท

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ชีวิตสังคมลาวส่วนใหญ่เป็นสังคมชนบทและเกษตรกรรม มีเพียงจำนวนประมาณ 15% เท่านั้นที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง จากผลพวงของแนวนโยบายเปิดสู่ เศรษฐกิจเสรีในปีค.ศ. 1986 ได้สร้างโอกาสและตลาดทางธุรกิจเกิดขึ้นโดยการค้าขาย ทำให้ความเป็นอยู่เขตเมืองเจริญเติบโตขึ้นและกระจายเป็นหย่อมๆตามแหล่งชุมชนที่ใกล้โรงเรียน ตลาดสด โรงพยาบาล และสถานที่ราชการ เป็นสำคัญ

ผลจากสงครามที่ผ่านมา ทำให้ผู้คนลาวอพยพย้ายถิ่นฐานและไปอยู่ตามเมืองใหญ่หลายแห่ง ห่างไกลจากเมืองเก่าที่ถูกระเบิดทำลาย 20-30 กิโลเมตร เช่น พงสาลี ซ่าเหนือ เชียงขวาง เป็นต้น ส่วนมากมักตั้งหลักแหล่งใกล้กับแม่น้ำโขง แม่น้ำสายสำคัญๆ หรือหุบเขาที่ติดต่อผ่านเข้าออกได้สะดวก เมืองหลายแห่งถูกย้ายไปอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมที่สะดวกกว่าเดิม เพื่อเปิดสู่โลกภายนอกได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ตั้งแต่ปีค.ศ. 1990 เป็นต้นมา มีโรงแรมและบ้านพักรับรองแขกต่างชาติ (Guest House) เกิดขึ้นตามหัวเมืองแขวงต่างๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับคนต่างชาติที่ติดต่อธุรกิจและท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดภัตตาคารร้านอาหารและธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเติบโตตามมาอย่างมาก โดยเฉพาะในปี ค.ศ. 1999 สปป.ลาวได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวลาว (Visiting Lao Year 1999-2000) ซึ่งนับเป็นการเปิดตัวของลาวต่อโลกภายนอก เพื่อให้รับรู้สิ่งดีงามทางวัฒนธรรม และประเพณี นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติยังได้รับรองและยกย่องให้หลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลกที่ชาวลาวทุกคนควรรักษาและหวงแหนไว้

อย่างไรก็ตาม เขตเมืองที่สำคัญ เช่น เวียงจันทน์ หลวงพระบาง สะหวันเขต และจำปาสัก มีแนวโน้มที่จะดึงดูดแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ตัวเมืองมากขึ้น เมื่อเขตเมืองดังกล่าวได้พัฒนา และสร้างงานเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ธุรกิจการบริการเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลสังคมนิยมไม่เพียงประสงค์ให้ผู้คนเข้ามาแออัดกันในเมืองมาก และได้พยายามกระจายการพัฒนาชุมชน โดยการขยายโครงการพัฒนาชนบทต่างๆ ออกไปสู่ชนบทเพื่อสร้างงาน และช่วยให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น เช่น โครงการระบบชลประทานโดยสูบน้ำจากแม่น้ำโขงเพื่อให้ชาวนาสามารถเพาะปลูกได้ปีละ 2-3 ครั้ง โครงการปลูกข้าวนาแซง (นาปรัง) หรือส่งเสริมการลงทุนโดยให้สิทธิพิเศษกับพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

7. การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การศึกษายุคก่อนปีค.ศ. 1975

ในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองปีค.ศ. 1975 มีแต่ลาวลุ่มเท่านั้นที่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน เนื่องจากมีปัญหาด้านภาษาที่ใช้เรียนของชนเผ่าต่างๆ ทั้งลาวเทิงและลาวสูงต่างก็ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง คงมีแต่ภาษาพูดเท่านั้น จึงนับว่าเป็นอุปสรรคของการศึกษากับลาวกลุ่มอื่นอยู่มาก

การศึกษาภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสนั้น มีการสอนระบบฝรั่งเศสในโรงเรียน หลังจากนักเรียนจบเกรด 2-3 แล้ว แต่ระบบดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้ยากไร้ที่อยู่อาศัยอยู่ตามชนบท จึงไม่เป็นที่นิยมแต่ประการใด คงมีแต่ชั้นสูงและราชวงศ์จำนวนน้อยเท่านั้นที่ชื่นชมต่อระบบนี้

เดิมทีระบบการเรียนการสอนมีเพียง 2 ระดับเท่านั้น คือ ประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา ไม่มีระดับมหาวิทยาลัยรองรับ นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาแล้วต้องการจะเรียนต่อขั้นสูงขึ้น จะต้องเดินทางไปเรียนต่อที่ฮานอย ตานังหรือเว้ ในประเทศเวียดนาม หรือผู้ที่มิฐานะดีก็เดินทางไปศึกษาต่อที่ประเทศฝรั่งเศส แต่ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในแต่ละแขวงขึ้นบ้างแล้ว

ในช่วงทศวรรษที่ 1960 มีนักเรียนชั้นประถมเริ่มแรก 200,000 คนที่ลงทะเบียนเข้าเรียน ซึ่งเทียบได้ประมาณ 36% ของนักเรียนทั้งหมด

ยุคหลังปีค.ศ. 1975

หลังจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (LPDR) เข้ามาบริหารประเทศแล้วนั้น ได้ตั้งเป้าหมายที่จะยกระดับการศึกษาของชาติให้เข้าสู่มาตรฐานสากล ดังนั้นในปีค.ศ. 1985 ได้นำระบบการศึกษาเดิมมาปรับปรุงใหม่ โดยเพิ่มการฝึกอบรม การเขียน การอ่าน และจำนวนผู้ผ่านการฝึกอบรมจนถึงปีค.ศ. 1985 เป็นจำนวนกว่า 750,000 คน ทำให้อัตราการรู้หนังสือของคนลาวเพิ่มสูงขึ้น

หมายเหตุ : ภาษาลาว มีพื้นฐานมาจากภาษาบาลี และสันสกฤต เช่นเดียวกับรากฐานภาษาไทย แต่ภาษาลาวมี 26 ตัวอักษร นอกจากนี้ การพัฒนาการศึกษายังมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ การขาดแคลน หนังสือที่จะให้อ่านและเขียน การขาดแคลนวัสดุการเรียนการสอน จำนวนครูน้อย และได้ผลตอบแทนต่ำ จึงทำให้การปรับปรุงระดับการศึกษาขั้นมูลฐานสู่สากลต้องเลื่อนออกไปจนถึงปีค.ศ. 2000

ปัจจุบันนี้ ระบบการศึกษาของลาวแบ่งออกได้ 4 ระดับ คือ

- 1) ระดับประถม (Elementary) ใช้เวลาเรียน 5 ปี
- 2) ระดับมัธยมต้น (Secondary) ใช้เวลาเรียน 3 ปี
- 3) ระดับมัธยมปลาย (High School) ใช้เวลาเรียน 3 ปี
- 4) ระดับมหาวิทยาลัย (University) ใช้เวลาเรียน 5-6 ปี

รัฐบาลได้ออกกฎหมายการศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลาเรียนภาคบังคับ 5 ปี แต่ในความเป็นจริงแล้ว จำนวนนักเรียนที่เรียน 5 ปีจะมีประมาณ 45% เท่านั้น นอกนั้นนักเรียนภาคบังคับใช้เวลาเรียนจบยาวนานกว่านี้ บางแห่งนักเรียนใช้เวลาเรียนถึง 11-12 ปี เนื่องจากครุมีจำนวนน้อย โรงเรียนหลายแห่งมีเพียงประถม 1 และประถม 2 เท่านั้น นักเรียนบางห้องที่มีโอกาสเรียนเพียง 2-3 ชั่วโมงต่อวัน ในชนบทอัตราการสอบตกเรียนซ้ำชั้น (Repeat Rate) จึงมีสูงถึง 40% ข้อมูลในปีค.ศ. 1980 สำหรับระบบการศึกษานั้นจะเรียน 9 เดือนต่อปีการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่เดือน กันยายนเป็นต้นไป และปิดภาคเรียนในช่วงฤดูฝน

การศึกษาของลาวทั้งและลาวสูง จะมีอัตราการเข้าศึกษาคต่ำกว่ากลุ่มลาวลุ่มประมาณครึ่งหนึ่ง จากอุปสรรคทางด้านภาษาเป็นสำคัญ สำหรับสตรีโอกาสในการเรียน มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี จากเดิมในปีค.ศ. 1969 มีนักเรียนหญิงสมัครเข้าเรียน 37% แต่เพิ่มเป็น 44% ในปีค.ศ. 1989

นอกจากนี้ รัฐบาลลาว ยังได้ให้ทุนนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศในกลุ่มประเทศสังคมนิยม ได้แก่ เวียดนาม รัสเซีย เยอรมันตะวันออก เช็กโกสโลวาเกีย โรมาเนีย โปแลนด์ ฯลฯ จำนวนนักเรียนทุนระหว่างปีค.ศ. 1975 - ค.ศ. 1990 มีมากถึง 14,000 คน สัดส่วนจำนวนนักเรียนที่เดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรีขึ้นไป ประมาณการดังนี้

รัสเซีย	1,000 คน
เวียดนาม	2,500 คน
เยอรมันตะวันออก	1,800 คน

การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยของลาว มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งชาติ (National University of Laos = NUOL) ขึ้นมาในปีค.ศ. 1995 โดยรวบรวมสถาบันการศึกษา วิทยาลัย แพทย์ และโรงเรียนชั้นสูงหลายแห่งที่เคยอยู่กระจัดกระจายในรัศมี 35 กิโลเมตรของกรุงเวียงจันทน์ มารวมภายใต้การบริหารเดียวกัน โดยมีศูนย์กลางบริหาร (Central Administration) อยู่ที่มหาวิทยาลัยดงด็อก (Dong Dok) โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและ

เพิ่มสมรรถนะให้สมกับความเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงของชาติที่มีคุณภาพการศึกษาเทียบเท่า
นานาชาติ ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry Of Education)

ในต้นปีค.ศ. 2000 มหาวิทยาลัยดงโดก (Dong Dok) มีคณะทั้งหมด 8 คณะ
จำนวนนักศึกษารวมทั้งสิ้นประมาณ 12,000 คน (1/4 เป็นนักศึกษาหญิง) ครูอาจารย์ผู้สอน
800 คน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ 1,500 คน ประกอบด้วยคณะต่อไปนี้

1. คณะศึกษาศาสตร์ (Education)
2. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (Social Science and Humanity)
3. คณะเศรษฐศาสตร์และการจัดการ (Economics and Management)
(ภายใต้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่น)
4. คณะวิทยาศาสตร์ (Science)
5. คณะวิศวกรรมศาสตร์และสถาปัตยกรรม (Engineering and Architecture)
6. คณะเกษตรและป่าไม้ (Agriculture and Forestry)
7. คณะนิติศาสตร์และการบริหาร (Law and Administration)
8. คณะแพทยศาสตร์ (Medical Science)

การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งชาตินี้ จะต้องผ่านการสอบคัดเลือก (Entrance)
ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

1. การจัดสรร (Quota) โดยคัดเลือกนักเรียนแต่ละแขวงเข้ามาเรียนและนักเรียน
ที่เข้ามาในลักษณะนี้ ถือว่าเป็นนักเรียนทุนของรัฐบาลมีสิทธิที่จะได้รับการยกเว้นค่าเล่าเรียน
ตลอดจนที่พักอาศัยในระหว่างการเรียน

2. การสอบคัดเลือก นักเรียนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเรียนด้วยตนเอง
และมหาวิทยาลัยจะมีทุนจากต่างประเทศสนับสนุนและต้องสอบแข่งขันชิงทุนตามเงื่อนไข
ที่กำหนดของแต่ละทุน

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว (NUOL) ยังมีข้อตกลงด้านความร่วมมือกับ
มหาวิทยาลัยทั่วโลกหลายแห่ง รวมทั้งจากประเทศไทย คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น และทุนต่างประเทศที่นักศึกษาลาวนิยมไปศึกษาอย่างยิ่ง คือ ประเทศ
สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย

8. ศาสนาและความเชื่อ

พุทธศาสนา (Buddhism)

พุทธศาสนาได้หยั่งรากลึกในชีวิตของชาวลาวทั้งหมด โดยเฉพาะลาวลุ่มซึ่งควบคู่กับประวัติศาสตร์ชาติลาวมายาวนานตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 โดยพระมอญนำมาจากศรีลังกา นิกายที่นับถือกันมากที่สุด คือ เถรวาท (Theravada) ซึ่งเป็นสายเดียวกันกับไทยและเขมร ดังนั้น วัดจึงเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมชีวิต จิตใจชาวลาว ตั้งแต่เกิดจนตาย และมีความสำคัญ เช่นเดียวกับโรงเรียน ซึ่งเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนของชุมชน

ด้วยหลักคำสอนของศาสนาพุทธที่ให้ความสำคัญของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และแนวความคิดความเชื่อเรื่องกรรม ทำให้พุทธศาสนิกชนชาวลาว มีน้ำใจอ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น และยึดมั่นในผลกรรม ตลอดจนศรัทธาในพระธรรมคำสอนมุ่งสู่นิพพาน หรือมุ่งสู่ความสิ้นสลายในที่สุด มีความมานะอดทน อดกลั้นต่อความทุกข์ยากได้อย่างสันติ พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ยึดหลักแห่งความเป็นเหตุเป็นผล ไม่สรรเสริญเยินยอตนเองเหนือผู้อื่น ไม่มีกฎเกณฑ์ในเชิงบังคับให้ปฏิบัติตาม หรือมุ่งมั่นให้อยู่โดดเดี่ยวไร้สังคม คุณลักษณะเหล่านี้ คอมมิวนิสต์ของลาวไม่ได้ทำการต่อต้านแต่ประการใด และยังคงดำเนินแนวทางอย่าง สอดคล้อง และสนับสนุนหลักศาสนาข้างต้นอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อสนองจุดหมายทางการเมือง (Political Goals) เป็นสำคัญ ซึ่งประสบผลสำเร็จมาแล้วในหลาย ๆ ด้าน

รัฐบาลแห่งชาติลาวในอดีต ได้ใช้ศาสนาเพื่อหวังผลทางการเมืองในลาว โดยอาศัยผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างราชวงศ์ รัฐบาลแห่งชาติ และพระสงฆ์ ซึ่งได้ผลดีในระดับหนึ่ง เช่น การต่อต้านคนต่างชาติ โดยเฉพาะระดับล่างที่อยู่ตามชนบทที่นับถือพระสงฆ์เป็นที่ตั้ง แม้กระทั่ง ขบวนการปะเทดลาว (Prateth Lao) ที่นิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งครั้งหนึ่งในปีค.ศ. 1950 เคยพยายามที่จะโน้มน้าวให้คณะสงฆ์เป็นฝ่ายซ้าย แต่ก็เปลี่ยนแนวความคิดในเวลาต่อมาเมื่อไม่ได้รับการยอมรับ

สิ่งที่น่าศึกษาอย่างยิ่งที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ตามแนวของมาร์กซิสต์ (Marxist) กับ พุทธศาสนาในลาว สามารถดำเนินการควบคู่ไปด้วยกันได้ รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้ใช้หลักการพุทธศาสนาในการอบรมสั่งสอนในทุกๆ ระดับ และมีความเชื่อมั่นว่า พุทธศาสนากับลัทธิมาร์กซิสต์ มีหลักการที่คล้ายกันอยู่หลายสิ่ง เช่น ความเชื่อมั่นที่ว่า ทุกคนเกิดมาด้วยความเท่าเทียมเสมอภาคกันตั้งแต่เกิด ศาสนาและลัทธิเป็นหนทางสู่ความสงบสุข การดับทุกข์เป็นจุดหมายสุดท้าย การวิเคราะห์หาเหตุไม่ยึดมั่นกับสิ่งใด

สรรพสิ่งเป็นอนัตตา (ไม่มีตัวตน) และไม่ยึดติดกับวัตถุนิยม (Non Materialized) ซึ่งเป็นแนวทางที่ลัทธิมาร์กซิสต์ ยอมรับนับถือได้ โดยไม่เกิดความขัดแย้งต่อกัน

การนับถือผี (Animist)

กลุ่มลาวเทิงและลาวสูงนิยมนับถือผี เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ด้วยเชื่อว่าความเจ็บไข้ ทั้งหลายเกิดจากผีหรือวิญญาณทำให้เป็นไป จึงต้องทำพิธีไล่ผี ซึ่งความเชื่อมีทั้งผลดี และผลร้าย ประเพณีเกี่ยวกับผีนี้ ลาวสูงมีส่วนเชื่อมปะปนกับพุทธศาสนาอยู่มาก เช่นเดียวกับประเพณีของไทยที่มีทั้งพิธีทางพุทธและพิธีทางพราหมณ์ปนกันจนแยกไม่ขาด ประเพณีลาวจึงต้องมีพิธีการรับขวัญ โดยการผูกข้อมือและมีบายศรี (Baci) ปกติขวัญ คือ วิญญาณ 32 จำพวกที่อยู่ในร่างกายคนเรา ถ้าคนใดเกิดการตกใจหรือเจ็บไข้ ขวัญก็อาจหนีไป บางคนทำให้ขวัญอยู่ไม่ครบ จึงต้องมีการเรียกขวัญกลับคืนมาเพื่อความรุ่งเรือง และมีสุขภาพดี การทำขวัญหรือการรับขวัญ มักนิยมกระทำกันในโอกาสก่อนเดินทางไกล การหายจากการเจ็บไข้ เด็กแรกเกิด แต่งงาน หรือต้อนรับคนต่างถิ่นมาเยือน

ผีที่นับถือ อาจมีหลากหลายชนิด เช่น ผีข้าว ผีบ้าน ผีนางไม้ ผีฟ้า ผีน้ำ เป็นต้น การไหว้ผี มักใช้เหล้าขาวกับไก่ต้ม และกระทำโดยผู้นำในท้องถิ่นให้การยอมรับนับถือทั่วไป ลาวสูงอาจเช่นผีบ้านโดยการฆ่าควายเอาเลือดมาบูชา ส่วนลาวเทิงและลาวสูงเชื่อว่า บรรพบุรุษผู้ล่วงลับเป็นสิ่งมีชีวิตวิญญาณ เช่นเดียวกับกับชาวม้งที่เชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ และเชื่อว่าทุกสิ่งในธรรมชาติมีผีสิงสถิตอยู่ เช่น ผีฟ้า ผีน้ำ เป็นต้น

ในศตวรรษที่ 20 ที่มีการปลดปล่อยสู่เสรีภาพ รัฐบาลในสมัยนั้นเคยส่งเสริมให้มีการเช่นไหว้ผีก่อนการเก็บเกี่ยวข้าว แต่ได้ยกเลิกไปประมาณกลางปี ค.ศ. 1980 เมื่อเข้าสู่ยุคระบอบการปกครองใหม่

9. วัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรมของลาวเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นแปลกเฉพาะตัว ดังเช่น การสร้างเจดีย์ ชาติหลวง ที่เด่นสง่าเป็นศูนย์รวมศิลปะสถาปัตยกรรมของชาวลาว และเป็นที่ยึดมั่นว่ามีอิทธิพลของ พระพุทธเจ้าเก็บรักษาไว้ ณ องค์พระธาตุแห่งนี้ จึงเป็นสถานศักดิ์สิทธิ์และมีชื่อเสียงกว้างไกล

วัด เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงออกด้านโครงสร้างสถาปัตยกรรมที่สำคัญ วัดที่อยู่ใน หลวงพระบางจะมีหลังคายาวจรดเกือบถึงพื้นดินและเป็นชั้นซ้อนทับกัน มีเสาที่เตี้ยซึ่งต่าง จากวัดในเวียงจันทน์ที่มีหลังคาสั้นกว่าแต่มีเสาสูงเรียงราย สำหรับองค์พระพุทธรูปก็เป็น ศิลปะของลาวที่หาเหมือนได้ยาก เช่น พระพุทธรูปขอฝน (Calling for Rain) จะมีลักษณะ ชี้นิ้วสู่พื้นดิน เป็นต้น

อิทธิพลของศาสนาพุทธมีอยู่มากในวัฒนธรรมดั้งเดิมของลาว เช่น เรื่องของมหาเวชสันดร รามเกียรติ์ ที่รับอิทธิพลจากอินเดีย ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ บรรพบุรุษของลาวได้บันทึกไว้ในใบลานเป็นเวลานานหลายร้อยปีมาแล้ว

ดนตรีลาวเป็นดนตรีที่ประกอบด้วยระนาด กลอง ฉิ่งฉาบ เป็นสิ่งที่ชาวลาวยื่นชอบกันทั่วไปทั้งประเทศ ซึ่งมีส่วนใกล้เคียงกับของไทยอยู่มาก สัญลักษณ์ดนตรีที่โดดเด่นที่สุด คือ แคน การพ้อนรำวงที่สวยงามประจำชาติ ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายโดยทั่วไป การพ้อนรำมีลักษณะ 3 วงกลม คือ การหมุนรอบตัวเองเป็นวงกลม การหมุนเป็นวงกลมทั้งตนเองและคู่พ้อน และวงที่สามจะเป็นวงกลมใหญ่ของทั้งกลุ่มหรือเวทีรำนั้น

ประเพณีของลาวแต่ละกลุ่มอาจแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ลาวลุ่มจะมีประเพณีบุญบั้งไฟในวันเพ็ญเดือน 6 ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ลาว ซึ่งตรงกับวันสงกรานต์เช่นเดียวกับไทยและเขมร กล่าวคือ ประมาณกลางเดือนเมษายนของทุกปี ส่วนวันปีใหม่ของลาวสูง จะอยู่ประมาณปลายเดือนธันวาคม-มกราคมของทุกปี เป็นต้น

อย่างไรก็ตามมีบางสิ่งบางอย่างที่ประเพณีลาวถือว่าเป็นสิ่งต้องห้ามและไม่พึงปฏิบัติ เช่น การจับศรีษะ ซึ่งถือเป็นของสูง จะทำให้ขวัญที่รักษาตัวคนมีปัญญาได้ เชื่อกันว่าเป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วย ส่วนการใช้เท้า เช่น ใช้เท้าสะกิด หรือชี้สิ่งของ เนื่องจากถือว่าเท้าเป็นของต่ำสุดของร่างกาย การกระทำเช่นนั้นเป็นการดูถูกเหยียดหยามกัน จึงควรละเว้นและไม่พึงปฏิบัติกับผู้อื่น

ตารางที่ 1 : ประเพณีทางสังคมและพิธีกรรมทางศาสนา

ลำดับ	ประเพณี	ความสำคัญ	กำหนดเวลา
1	บุญคุณข้าว	จัดขึ้นเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเพื่อแสดงความขอบคุณแผ่นดิน	กลางเดือนมกราคม
2	บุญข้าวจี	จัดที่วัดตอนเช้าเพื่อถวายพระ	กุมภาพันธ์
3	บุญพระเวทย์	เพื่อประกาศเกียรติคุณของพระเวทสันดรที่กลับชาติมาเกิดเป็นพระพุทธเจ้า	มีนาคม (ประมาณ 3 วัน)
4	บุญปีใหม่ลาว	เพื่อต้อนรับปีใหม่ด้วยการสงฆ์พระตักบาตร รดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ที่นับถือ และญาติมิตร	กลางเดือนเมษายน
5	บุญวิสาขบูชา	เพื่อระลึกถึงวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และสูภริณีพพาน	พฤษภาคม
6	เข้าพรรษา	เริ่มต้นเข้าพรรษาที่ พระภิกษุสงฆ์จะต้องพำนักในวัดเพื่อจำพรรษา มีการตักบาตรทั่วไป	กรกฎาคม
7	บุญข้าวประดับดิน	เพื่ออุทิศทานบุญกุศลให้กับดวงวิญญาณของผู้ล่วงลับ	สิงหาคม
8	บุญข้าวสลาก	เพื่อแม่บุญกุศลให้บรรพบุรุษและแม่เมตตารวม	กันยายน
9	บุญออกพรรษา	หลังจากพระสงฆ์จำพรรษาได้ 3 เดือนแล้ว มีการทำบุญตักบาตรที่วัด มีการประดับธงทิวสวยงาม มีการแห่เทียนออกพรรษาและแข่งเรือ	ตุลาคม
10	บุญธาตุหลวง	เพื่อเฉลิมฉลองพระธาตุหลวงเวียงจันทน์ในวันเพ็ญเดือน 12	พฤศจิกายน

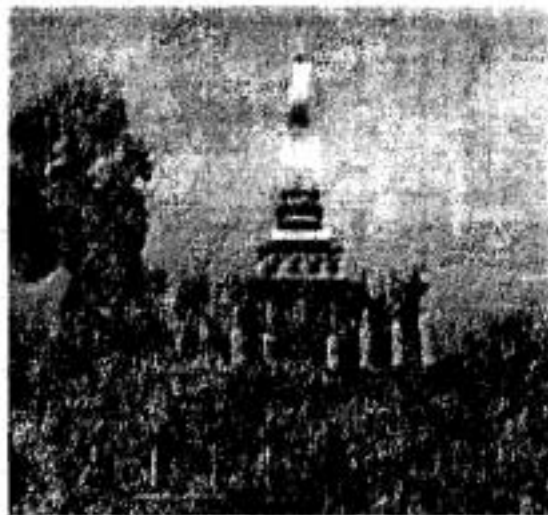
10. สภาพสังคมและเขตปกครอง

ประเทศลาวมีประชากรในปีค.ศ. 2006 ประมาณ 5.7 ล้านคน อัตราการเกิดประมาณ 2.6-2.9% จำนวนประชากรกว่า 85% อาศัยอยู่ตามชนบท มีประชากรเมืองจำนวนกว่า 10,000 คน ที่อพยพมาอาศัยอยู่ในประเทศไทย และกว่า 1,500 คน ที่อพยพกลับเข้าไปในจีนในช่วงปลายปีค.ศ. 1994 ตามที่องค์การช่วยเหลือของสหประชาชาติได้สำรวจ ชนเผ่าในประเทศลาวมีมากกว่า 40 ชนเผ่าด้วยกันและอยู่กันอย่างสันติ ประชากรลาว กลุ่มต่างๆ อาจแบ่งได้ 3 กลุ่มหลักในปีค.ศ. 1993 คือ

1. ลาวสูง (Lao Soong) 10%
2. ลาวเทิง (Lao Theung) 24%
3. ลาวลุ่ม (Low Loum) 66%

ภาษาที่ใช้พูด คือ ภาษาลาว (Lao) จำนวนตัวอักษรลาวมีทั้งหมด 26 ตัวอักษร ลักษณะตัวอักษรคล้ายภาษาไทย กล่าวคือ สระ และวรรณยุกต์เช่นเดียวกับไทย ภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้เป็นภาษากลางทั่วไป คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส รวมทั้งภาษาไทยที่ใช้ติดต่อกันโดยสื่อข้อความกันได้ค่อนข้างดี

ศาสนาของชาวลาวที่นับถือกันมากที่สุด คือ พุทธศาสนา นิกายเถรวาท (Theravada) ซึ่งทั้งลาวลุ่ม และลาวเทิง มักจะนิยมนับถือพุทธศาสนา นิกายเถรวาทเป็นส่วนใหญ่ แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาของประชาชนได้อย่างเสรีก็ตาม อย่างไรก็ตาม กลุ่มลาวสูงหรือกลุ่มที่อยู่ห่างไกลเมือง ยังคงนับถือผีสาร นางไม้ (Animist) ซึ่งมีให้เห็นได้โดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง

สภาพปัจจุบัน

ในวันครบรอบ 30 ปี แห่งการเรืองอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ในลาวที่ได้จัดตั้งขึ้นอย่างยิ่งใหญ่เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 2005 ที่ผ่านมานี้ เป็นที่น่ายินดีเป็นอย่างมากที่คณะผู้นำประเทศลาวได้ประกาศมั่นในแผนการต่อสู้จัดความยากจน ปลดแอกความแร้นแค้นให้กับประชาชนลาว กล่าวคือ ภายในปีค.ศ. 2010 นี้ ลาวจะปลดแอกความยากจนที่เคยอยู่ควบคู่กับชีวิตส่วนใหญ่กว่า 5.60 ล้านคนออกไปให้จงได้ และกำหนดไว้ว่าภายในปีค.ศ. 2020 ลาวจะต้องหลุดพ้นจากการเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มยากจนที่สุดในโลก (Lowest Developing Countries = LDC)

จากนโยบายดังกล่าวในระยะ 15 ปีข้างหน้านี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) จะมุ่งสู่เป้าหมายหลัก 2 ประการดังนี้ คือ

1. จะมุ่งมั่นสร้างความแข็งแกร่งในทางเศรษฐกิจทุกภาคส่วน โดยจะพัฒนาควบคู่ไปกับ

2. การพัฒนาความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากต่างประเทศไปด้วย

สปป.ลาว ตระหนักดีว่า ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ที่บรรพบุรุษของลาวได้หวงแหนและรักษาไว้ตกทอดมาถึงลูกหลานทุกวันนี้ เป็นมรดกที่ชาวลาวกภาคภูมิใจมาก เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศได้ขุดค้นและนำมาใช้อย่างไร้ประสิทธิภาพ จนไม่หลงเหลือให้ชนรุ่นหลังไว้สืบทอดคุณค่า ปัจจุบันลาวได้เปิดให้ทุนต่างชาติขนาดใหญ่เข้ามาลงทุนในเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำเป็นจำนวนมาก รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศไทยในโครงการน้ำเหิน 2 และเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ที่ผ่านมา ไทยและลาวได้ลงนามซื้อกระแสไฟฟ้าเพิ่มจาก สปป.ลาว จาก 3,000 MW เป็น 5,000 MW แม้กระทั่งรัสเซียก็สนใจเข้ามาลงทุนในปีค.ศ. 2006 นี้ โครงการเขกอง 3 ภาคใต้ของสปป.ลาว อีกด้วย

นอกจากนี้ ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนของลาว (Committee of Investment and Foreign Economic Cooperation = CIFEC) ยังเร่งส่งเสริมให้ต่างชาติเข้ามาสำรวจแร่ธาตุ และทำสัมปทานเหมืองทอง ดีบุก ตะกั่ว ฯลฯ ที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ในหลายๆ แหล่งที่ไม่เคยถูกสำรวจมาก่อนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการนำเงินตราเข้าสู่ประเทศมากเป็นอันดับสองรองจากการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ไทย เวียดนาม จีน และกัมพูชา ด้วยกลยุทธ์ที่คาดหวังว่าจะเป็นแบตเตอรี่แห่งเอเชีย (Battery of Asia) นั่นเอง

การพลิกผันจุดวิกฤติให้เป็นโอกาสของสปป.ลาวอีกประการหนึ่ง คือ การออกจาก
สำนักของการเป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล (Land Locked Country) เป็นประเทศเชื่อม
ต่อกันทางบก (Land Bridge) ที่จะส่งผลให้การคมนาคมทางรถยนต์เชื่อมต่อกันได้ถึง 5
ประเทศ ทำให้ลดต้นทุนการขนส่งสินค้า โดยขนส่งผ่านแดนที่มีความรุ่งเรืองทั่วทั้งภูมิภาค
ส่วนนี้ ด้วยเส้นทางหมายเลขที่ 9 จากจังหวัดมุกดาหารของไทย ผ่านสะพานมิตรภาพแห่งที่
2 กับแขวงสะหวันเขตของสปป.ลาว สู่ จังหวัดกวางจิ และเมืองท่าตานัง ของประเทศสังคมนิยม
เวียดนามในปีค.ศ. 2007 นี้ และเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

กระแสความแรงที่จะส่งผลให้เศรษฐกิจลาวเติบโตไม่หยุดยั้งอีกประการหนึ่ง คือ
แรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอันมหาศาลจากจีน และเวียดนามที่มีอัตราเติบโตกว่า 8% ต่อปี
และมีพรมแดนติดกับสปป.ลาว ได้ก่อให้เกิดแรงกระเพื่อมของการหลั่งไหลของกระแสทุน
เข้าสู่ลาว ในขณะที่ประเทศจีนตอนใต้ก็จะใช้ สปป.ลาว เป็นเส้นทางสู่ทะเล และประเทศ
ฝั่งตะวันตก เช่น ไทย พม่า และกัมพูชา เช่นเดียวกัน

นอกจากความก้าวหน้าดังกล่าวข้างต้น ในปีค.ศ. 2007 นี้ สปป.ลาว ก็จะมีเริ่มใช้
อัตราภาษีมูลค่าเพิ่ม (Value Added Tax) 10% ตามที่ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว
ส่วนการเพิ่มและกระจายรายได้สู่ประชาชนในชนบทสปป.ลาว ใช้โครงการ ODOP (One
District - One Product) ที่ได้ดูงานและศึกษามาจากญี่ปุ่น และจากการช่วยเหลือฝึกอบรม
จากไทยที่ใช้ OTOP โครงสร้างการพัฒนาท้องถิ่น 2,700 หมู่บ้าน จะส่งผลให้ความเป็นอยู่
ของชนบทลาวดีขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะผลที่เกิดจากโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนระยะ 5
ปี (ค.ศ. 2004 - ค.ศ. 2008)

คำถามท้ายบทที่ 1

1. หากท่านเป็นผู้นำประเทศของ สปป.ลาว ท่านมีแนวนโยบายอย่างไรที่จะนำพา
ประเทศหลุดพ้นจากความยากจนระยะ 15 ปีข้างหน้า ?
2. ความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ความศรัทธาในศาสนา และการดำรงชีวิตตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียง ท่านคิดว่าคุณลักษณะประจำชาติเช่นนี้ จะเป็นอุปสรรคต่อการบริหาร
ประเทศภายใต้ระบอบสังคมนิยมหรือไม่? ด้วยเหตุใด? จงให้เหตุผลประกอบ
3. กลยุทธ์การกำหนดยุทธศาสตร์ประเทศให้เป็น "แบตเตอรี่แห่งเอเชีย" โดย
อาศัยผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำ ท่านเข้าใจอย่างไร? เห็นด้วยหรือไม่ ? จงให้เหตุผลประกอบ
4. อัตราการรู้หนังสือของประชากรลาวยังอยู่ในระดับประมาณ 53% (ข้อมูล
ธนาคารโลกปี 2005) ท่านคิดว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศชาติหรือไม่?
และจะมีวิธีแก้ไขปรับปรุงอย่างไรบ้าง ?